

**DWIE KARTY EWANGELIARZA MACEDOŃSKIEGO
(popa Jovana) (kon. XII – pocz. XIII w.)
z Biblioteki Patriarszej w Belgradzie**

JERZY OSTAPCZUK

This paper deals with the two newly identified folios of the Makedonsko Evangelie (popa Jovana) (end XII – beg. XIII c.) from the Patriarchal Library of the Serbian Orthodox Church in Belgrade (number 316). It describes its history, contains its codicological description and an edition of the gospel's text. It also tries to shed some light on the form of the Gospel's text, from the textological point of view, with comparison of the 23 Slavic lectionaries, 19 of which are the same type (Abbreviated Evangelistary) and one Easter-Sunday Evangelistary.

Obranie za przedmiot badań cerkiewnosłowiańskich lekcjonarzy krótkich i planowane porównanie zawartego w nich tekstu Dobrej Nowiny¹ wiąże się z dotarciem do przechowywanych w różnych zbiorach, państwowych i kościelnych, bliżej niezidentyfikowanych dotychczas zabytków rękopiśmiennych. Wynika to z faktu, że podane w opublikowanych katalogach informacje nie zawsze są kompletne.

Taka sytuacja miała miejsce w przypadku kilku rękopiśmiennych kart podzielonych na pięć jednostek katalogowych przechowywanych w bogatych zbiorach najdłużej funkcjonującej i najważniejszej biblioteki narodu serbskiego² – Biblioteki Patriarszej w Belgradzie.³ Spośród przechowywanych tam dziewiętnastu rękopisów Ewangelii czternaście zostało sklasyfikowanych jako czteroewangelie.⁴ Dla pięciu⁵ pozostałych rękopisów typ czterech z nich (302, 307, 313, 316) w ogóle nie był dotychczas podawany.⁶ Tylko manuskrypt o sygnaturze 319 zaopatrywany był w informację, że jest to część ewangeliarza-apostoła.⁷

¹ Zob. Ostapczuk 2007a.

² Đurković-Jakšić 1970: 248.

³ O Bibliotece Patriarszej zob. Živković 2005: 175-190.

⁴ Bogdanović 1982: nr 1832, 1851, 1878, 1879, 1933, 1934, 1935, 1931, 2040, 2041, 2043, 2044, 2093, 2094.

⁵ Próbę ich systematycznego opisu kodykologicznego zob. Ostapczuk 2007b: 53-69.

⁶ Zob. Bogdanović 1982: nr 444, 445, 446, 449; Garzaniti 2001: 529-530.

⁷ Bogdanović 1982: nr 131; Garzaniti 2001: 530.

O przechowywanym w Bibliotece Patriarszej w Belgradzie rękopisie numer 316 wiadomo było dotychczas,⁸ jak podał D. Bogdanović,⁹ że: (1) składa się on z dwu kart; (2) datowany jest na wiek XIV.

W żadnym z opublikowanych katalogów i spisów zachowanych manuskryptów nie podawano jakichkolwiek dodatkowych informacji, np. o typie księgi Ewangelii, czteroewangelia czy ewangeliarz, której część pierwotnie niniejszy zabytek mógł stanowić.¹⁰

Wielce prawdopodobnym jest, że cytowane wyżej bardzo ogólne informacje o przechowywanym w Bibliotece Patriarszej w Belgradzie pod numerem 316 fragmencie Ewangelii zostały przekazane D. Bogdanowiciowi przez jednego z jej pracowników, a on sam nie miał możliwości obejrzenia i identyfikacji niniejszych dwu kart.

Bardzo ubogie dane o niniejszym fragmencie Ewangelii wymusiły zwrócenie się z prośbą do Świętego Synodu Serbskiego Kościoła Prawosławnego o błogosławieństwo,¹¹ które było niezbędne do jego analizy *de visu*. Bezpośrednia praca z notowanym w katalogach fragmentem, składającym się z dwu kart i datowanym jakoby na XIV wiek, umożliwiła jego identyfikację. Jest to fragment z Ewangeliarza Macedońskiego (papa Jowana), przechowywanego w Archiwum Chorwackiej Akademii Nauk i Sztuki [HAZU] w Zagrzebiu (numer katalogowy: III c 1).

Dwie pergaminowe karty jednostki katalogowej nr 316 Biblioteki Patriarszej w Belgradzie posiadają wymiary 22,5 cm na 16 cm. Tekst zapisany został w jednej kolumnie, po 22 wiersze na każdej stronie.

Obie karty posiadają bardzo charakterystyczne uszkodzenia. Brakuje górnych (znaczące ubytki) i dolnych (mniejsze ubytki) części obu zewnętrznych stron kart. Kształt uszkodzeń, podobnie jak i charakter pisma, jest typowy dla Ewangeliarza Macedońskiego, znanego także jako Ewangeliarz popa Jowana (HAZU III c 1, 133 f.). Rękopis ten wchodził niegdyś w skład zbioru Michanowicia, pod numerem 33.

⁸ Zob. najnowszą publikację o niniejszym fragmencie: Ostapczuk 2007b: 60-62, oraz zdjęcie nr 4 (str. 68).

⁹ Bogdanović 1982: nr 449.

¹⁰ Do określania typu rękopiśmiennych cerkiewnosłowiańskich Ewangelii wykorzystuje się system wykorzystywany przy rękopisach greckich (zob. *Novum Testamentum Graece*: 37*-38*; *The Greek New Testament*: 22*; 49*-50*), tzn. e – czteroewangelia, l – lekcjonarz (le – pełny, lsk – krótki, lsk – sobotnio-niedzielny, lk – niedzielny). M. Garzaniti przy sygnaturze niniejszego rękopisu umieścił jedynie znak zapytania (Garzaniti 2001: 530).

¹¹ Pragnę wyrazić podziękowanie Świętemu Synodowi Serbskiego Kościoła Prawosławnego za błogosławieństwo na udostępnienie *de visu* niezidentyfikowanych dotychczas fragmentów rękopisów Ewangelii przechowywanych w Patriarszej Bibliotece w Belgradzie.

Waga niniejszego zabytku – Ewangeliarza Macedońskiego – już dawno zwróciła uwagę uczonych, których przedmiotem badań były najważniejsze zabytki języka cerkiewnosłowiańskiego. Jako pierwsi zainteresowali się nim biskup Nikanor Ružićić¹² czy Beno Conev.¹³ Następnie wskazać należy W. Moszina, który zanim opisał Ewangeliarz Macedoński w Katalogu Cerkwiosłowiańskich rękopisów ówczesnej Jugosłowiańskiej Akademii Nauk i Sztuki,¹⁴ rok wcześniej, w 1954, opublikował jego fototypiczne wydanie.¹⁵ Jak wskazuje nazwa niniejszego kodeksu, jest to rękopis zapisany w macedońskiej redakcji języka cerkiewnosłowiańskiego.¹⁶ Dlatego też został on uwzględniony w innym katalogu słowiańskich rękopisów, tym razem macedońskich.¹⁷

Na początku ubiegłego stulecia Ewangeliarz popa Jowana, jak podali bp. N. Ružićić¹⁸ i B. Conev,¹⁹ posiadał najprawdopodobniej 147 kart. W roku 1947, kiedy W. Moszin rozpoczął systematyczny opis zbioru rękopisów cyrylickich obecnego Archiwum Chorwackiej Akademii Nauk i Sztuki, zauważył, że składa się on jedynie ze 133 kart.²⁰ Wskazał więc na możliwość przywłaszczenia przez kogoś, po 1900 roku,²¹ kilku kart kodeksu, którego tylko środkowa część ówczesnie stanowiła jedną całość. Nie można także wykluczyć, że podana pierwotnie przez bp. N. Ružićića ilość kart była nieprawdziwa.

W związku tym, iż nieznana jest z początku XX wieku dokładna zawartość perypok przechowywanego w Zagrzebiu Ewangeliarza Macedońskiego, nie można jednoznacznie stwierdzić, czy znajdujące się w Bibliotece Patriarszej w Belgradzie pod numerem 316 dotychczas niezidentyfikowane dwie karty stanowiły jeszcze na początku ubiegłego stulecia jego część. Mogły one zostać usunięte z Ewangeliarza Macedońskiego jeszcze na długo przed rokiem 1900 i trafić do Belgradu za pośrednictwem jednego z wielu, kościelnych czy prywatnych, zbiorów, które do Biblioteki Patriarchatu były systematycznie przekazywane.²²

¹² Ružićić 1900: 135, nr II.10.

¹³ Conev 1912: 11, nr 16.

¹⁴ Mošin 1955: nr 62.

¹⁵ Mošin 1954.

¹⁶ Bogdanović 1982: nr 449.

¹⁷ Despodova-Slaveva 1988: nr 24.

¹⁸ Ružićić 1900: nr 10.

¹⁹ Conev 1912: nr 16.

²⁰ Mošin 1954: 11.

²¹ V. Moszin uważał, że B. Conev w publikacji z 1912 roku informacje o tym rękopisie podał za danymi bp. N. Ružićića z 1900 roku (Mošin 1954: 12). Wskazywać na to może określenie przez ich obu redakcji cerkiewnosłowiańskiego języka niniejszego kodeksu jako serbskiego.

²² Rękopisy i starodruki Biblioteki Patriarszej w Belgradzie pochodzą m. in. ze zbiorów: Biblioteki Patriarszej w Sremskich Karłowicach, Biblioteki Zachariasza Orfelina, Biblioteki Teolo-

Niniejszy fragment Ewangeliarza Macedońskiego (popa Jowana) na odnalezionych dwu kartach zawiera perykopy ewangeliczne pochodzące z okresu paschalnego, czyli pierwszej²³ części lekcjonarzy – synaksarionu,²⁴ w którym wyróżnia się ponadto okres po święcie Pięćdziesiątnicy, Nowego Roku Cerkiewnego, Wielkiego Postu i Tygodnia Męki Pańskiej. Wykaz perykop przedstawia się następująco:

- na kartach 1r 1 – 1v 10 znajduje się perykopa na niedzielę trzeciego tygodnia po Wielkanocy (Mr 15,43-16,8), z której zachował się jedynie fragment Mr 15,45-16,8, rozpoczynający się słowami ...ТЬНИКА ДАСТЬ ТЪЛО.
- na kartach 1v 12 – 2r 15 znajduje się perykopa na poniedziałek trzeciego tygodnia po Wielkanocy (J 4,46-54), zachowana w całości.
- na kartach 2r 17 – 2v 16 znajduje się perykopa na wtorek trzeciego tygodnia po Wielkanocy (J 6,27-33), zachowana w całości.
- na karcie 2v 18-22 znajduje się fragment perykopy na środę trzeciego tygodnia po Wielkanocy (J 6,35-39), z której zachował się jedynie pierwszy werset (J 6,35), kończący się słowami НЕ ИМАТЬ ВЪЖЖ...

W. Moszin stwierdził, że w głównej części Kodeksu przechowywanej w Zagrzebiu brakuje perykop od niedzieli święta Zmartwychwstania Pańskiego do piątku trzeciego tygodnia po Wielkanocy.²⁵ Tak więc rękopis rozpoczyna się perykopą na sobotę trzeciego tygodnia po święcie Zmartwychwstania Pańskiego (J 15,17-16,2). Dlatego też zidentyfikowany fragment Ewangeliarza Macedońskiego w ilości dwu kart należałoby umieścić przed jego główną częścią. Między nimi znajdowały się pierwotnie dwie inne karty, zawierające dalszy ciąg perykopy na środę (fragment J 6,35-39), oraz perykopy na czwartek i piątek.

Perykopy ewangeliczne znajdujące się na dwu nowo zidentyfikowanych kartach Ewangeliarza Macedońskiego, pochodzące z najbardziej jednorodnego, za-

gicznej Szkoły w Sremskich Karłowicach, Biblioteki Teologicznego Bractwa “Slog”, Metropolii Belgradzkiej, Biblioteki Patriarchy Barnaby, Biblioteki Wydziału Teologicznego św. Sawy w Belgradzie (Živković 2005: 183).

²³ Drugą część lekcjonarzy stanowi menologion (część miesięczna). Zawiera on perykopy z kalendarza świąt stałych (przypadających w konkretnym dniu danego miesiąca) i rozpoczyna się 1-go września lub w niektórych późnych rękopisach lekcjonarzy ultrakrótkich (niedzielnich (/k) i sobotnio-niedzielnich (/sk)) świętem Bożego Narodzenia.

²⁴ Synaksarion rozpoczyna się perykopą na niedzielę Paschalną – święto Zmartwychwstania Pańskiego, a kończy się perykopą na Wielką Sobotę (Žukovskaja 1973: 367; Dogramadźieva 2000: 3). Tylko w niektórych późnych rękopisach, datowanych na XV-XVI wiek, rozpoczyna się on w Niedzielę o celniku i faryzeuszu, a kończy w Niedzielę seropustną (Dogramadźieva 1993: 5).

²⁵ Mošin 1954: 12.

równo pod względem formy perykop jak i ich tekstu, okresu synaksarionu, pozostają w zgodzie z grecką²⁶ i cerkiewnosłowiańską²⁷ tradycją liturgiczną.

Tekst Ewangelii oraz informacje związane z jej lekturą podczas nabożeństw zapisane na dwu kartach Ewangeliarza popa Jowana z Biblioteki Patriarszej w Belgradzie przedstawiają się następująco.

1 *recto*

- 1 тѣника : дастъ тѣло иосифоу :
- 2 и коупивъ плацѣницѣ : и снемъ
- 3 и обить и плацѣницеѣ : и влож
- 4 и и въ гробъ : иже бѣ вѣсѣченъ въ
- 5 камень : и приваля камень на
- 6 дври гробоу : марина же магдал
- 7 ыны : и мариѣ иосифова : зрѣ
- 8 ашета гдѣ положенъ бѣ : и мин
- 9 жвши сѣботѣ : Марина маг^ал
- 10 ыни : и мариѣ инаковели : и салом
- 11 и коупишѣ ароматы : да прише
- 12 дше помажоуть ис^а : зѣло заоутр
- 13 а въ єдинѣ сѣботѣ : придошѣ и
- 14 а гробъ : вѣснѣвшоу сн^иоу : и
- 15 глѣхѣ к себѣ : к^то ѿвалитъ нам
- 16 ь камень : ѿ дври гроба : и въ
- 17 зрѣвшѣ и видѣвшѣ : іако ѿва
- 18 лень бѣ камень : бѣ бо великы
- 19 зѣло : и влѣзышѣ въ гробъ : вид
- 20 ѣшѣ юношѣ сѣдѣца одеснѣ
- 21 ѣ : одѣнъ въ одеж^аѣ бѣлѣ и оу
- 22 жасошѣ са : онъ же р^ѣ ѣ имъ не оу

Uwagi – w. 2: оу ligatura; w. 7: z prawej strony kolumny zapisane jest 3; poza tym nic więcej się nie zachowało.

1 *verso*

- 1 жасдите са : ис^а ицете на зарѣ
- 2 нина пропѣтаго : вѣста нѣстѣ

²⁶ Gregory 1909: 345; Colwell-Riddle 1933: 86-87; Buck 1958: 7.

²⁷ *Evangelie ot Ioanna*: 45-46, 49 (I-szej paginacji).

3 з^ае : се мѣсто идеже бѣ^ѣ положе
 4 нѣ : нѣ^ѣ идѣте и рѣцѣте оучени
 5 комъ него и петрови : іако варѣ^ѣ
 6 етъ ви въ галилеи : тоу и види
 7 те : іакоже рѣ^ѣ вамъ : ишедышѣ^ѣ
 8 бѣжашѣ^ѣ ѿ гроба : имѣшѣ^ѣ же ж
 9 трепеть и оужасъ : и никомуж
 10 е ничесоже рекошѣ^ѣ : бо жхѣ^ѣ во са ·
 11 в п^о : ꙗ^ѣ : нѣ^ѣ : кеу^ѣ : ѿ ии^ѣ : гл^ѣ : ꙗ^ѣ · з^ѣ ·
 12 Вѣ^ѣ вѣ^ѣ вѣ^ѣ : бѣ^ѣ етеръ старъць : нег
 13 оже снѣ^ѣ болѣше въ каперна
 14 оумѣ : си слышавъ іако исѣ^ѣ п
 15 риде ѿ иудеѣ^ѣ : въ галилеѣ^ѣ :
 16 и иде к нему^ѣ : и молѣше и д
 17 а снидеть : и исцѣлить снѣ^ѣ
 18 него : бѣ^ѣ во оумираѣ^ѣ : рѣ^ѣ же к не
 19 му^ѣ исѣ^ѣ : аще знамени и чюдѣ^ѣ
 20 съ не видите : не имате вѣ^ѣры
 21 жти : глѣ^ѣ к нему^ѣ етеръ старъ
 22 цъ : ꙗ^ѣ сниди прѣж^ѣе даже не оу

Uwagi – w. 1: z ж zachowała się jedynie prawa połowa.

2 recto

1 мреть ѿ роуа^ѣ мое : глѣ^ѣ нему^ѣ и
 2 сѣ^ѣ : иди снѣ^ѣ твои живъ естъ : и в
 3 ѣрѣ^ѣ имъ члѣ^ѣ словеси : неже рѣ^ѣ
 4 нему^ѣ исѣ^ѣ : и идѣаше абые же сх
 5 одацоу^ѣ нему^ѣ : се раби его сръто
 6 шѣ^ѣ и глѣ^ѣ : іако снѣ^ѣ твои живъ
 7 естъ : въпрашаше же чѣ^ѣ ѿ н
 8 ихъ : въ кыи чѣ^ѣ се нему^ѣ бѣ^ѣ : и ре
 9 кошѣ^ѣ нему^ѣ : іако вѣ^ѣра въ : з^ѣ : чѣ^ѣ
 10 остави и огонь : разоумѣ^ѣвъ же
 11 ѿицѣ^ѣ іако тѣ^ѣ бѣ^ѣ чѣ^ѣ : въ нѣ^ѣже рѣ^ѣ
 12 нему^ѣ исѣ^ѣ : іако снѣ^ѣ твои живъ е^ѣ :
 13 и вѣ^ѣрова самъ : и домъ него весь :
 14 се пакы фторое чюдѣ^ѣ створи и
 15 сѣ^ѣ : пришедь ѿ иудеѣ^ѣ въ галилеѣ^ѣ : —

- 16 **В В^к ρ : Γ̄ : н^ае : кѣ^ѣ : ѿ и^нѡ^а : гл̄^а :**
 17 **Р̄^ѣ Г̄ъ** къ пришедшимъ к нему
 18 юдеимъ : дѣлайте не браши
 19 о гыбнати : нѣ брашно прѣ
 20 выважцее въ животѣ вѣчн
 21 ѣмъ : еже снѣ чл̄чскы д̄^а вамъ :
 22 сего бо ѿцѣ знамена бѣ : рѣшѣ

Уwаги – w. 1: po и могло быѣ записане јещѣ 1.

2 *verso*

- 1 же к нему ч^то створимъ : дѣлае
 2 мѣ дѣла бжїѣ : ѿвѣщаѣ и сѣ и
 3 ρ̄^ѣ имъ : се естѣ дѣло бжїе : да в
 4 ѣроуите вѣ тѣ негоже посла онъ :
 5 рекошѣ же нему кое оубо створ
 6 иши знамение да видимъ : и в
 7 ѣрѣ имемъ тебѣ : ч^то дѣлаеши
 8 ѿцѣ наши ꙗшѣ манѣ въ поус
 9 тыни : ꙗкоже естѣ писано : хлѣ
 10 бѣ с небсе дастъ имъ ꙗсти : ρ̄^ѣ же
 11 имъ и сѣ : правѣ правѣ гл̄^а вамъ :
 12 не мѡси д̄^а вамъ хлѣбѣ с небсе :
 13 нѣ ѿцѣ мѡи дастъ вамъ хлѣбѣ
 14 с небсе : истинны : хлѣбѣ бжї
 15 естѣ сходяи с небсе : и животѣ
 16 даѣтѣ всемоу мироу : **въ ср̄^аѣ : Γ̄**
 17 **н^ае : кѣ^ѣ : ѿ и^нѡ^а : гл̄^а**
 18 **Р̄^ѣ Г̄ъ** къ вѣровавшимъ к нем
 19 оу юдеомъ : азъ есмѣ хлѣбѣ
 20 животны : грѣды по мнѣ ·
 21 не имать възакати са : и вѣ
 22 роуѣи въ ма не имать вѣжѣ

Уwаги – w. 1: z ж zachowała сѣ только права dolna чѣстѣ; ww. 16-21: z lewej strony kolumny znajduje сѣ wertykalnie записаны текст: „кѣ^ѣ : за поко^а :”; w. 17: по гл̄^а номер јест нечителны.

Еwагеліа popa Јована јест лекціонаремъ, кѡре w традици словіанскіеј окрѣсла-
не сѣ міанем aprakosów. Podział tego typu ksiąg został przeprowadzony w

oparciu o pierwszą ich część – synaksarion, na podstawie ilości perykop ewangelicznych czytanych na liturgiach. Znanych jest współcześnie kilka typów ewangeliarzy, do których należą:

- pełne (umożliwiały celebrację nabożeństw, tzn. liturgii, każdego dnia),²⁸
- krótkie (umożliwiały celebrację nabożeństw każdego dnia tylko od święta Zmartwychwstania Pańskiego do święta Pięćdziesiątnicy i w tygodniu Męki Pańskiej, zaś w pozostałych okresach synaksarionu tylko w soboty i niedziele);
- paschalno-niedzielne²⁹ (umożliwiały celebrację nabożeństw każdego dnia od święta Zmartwychwstania Pańskiego do święta Pięćdziesiątnicy, w pozostałych okresach synaksarionu tylko w niedziele);
- sobotnio-niedzielne (umożliwiały celebrację nabożeństw w soboty i niedziele);
- niedzielne (umożliwiały celebrację nabożeństw w niedziele);
- stołpne³⁰ (umożliwiały celebrację nabożeństw w niedziele).

Trzy ostatnie ewangeliarze³¹ określane są także mianem ultrakrótkich lub eucharystycznych.³²

Ewangeliarz popa Jowana jest lekcjonarzem krótkim. Oznacza to, że zawarte w nim są perykopy ewangeliczne w okresie paschalnym na każdy dzień; w okresie po święcie Pięćdziesiątnicy, Nowego Roku Cerkiewnego i Wielkiego Postu tylko na soboty i niedziele; w Tygodniu Męki Pańskiej na wszystkie dni.³³

Na uwagę zasługuje także fakt, że ten typ lekcjonarza przed dość długi okres³⁴ uważany był za pierwsze dzieło translatorskie świętych braci Cyryla i Metodego.³⁵

²⁸ Mowa jest tu o ruchomym kalendarzu liturgicznym, którego początek stanowi święto Zmartwychwstania Pańskiego.

²⁹ O jedynym znanym dotychczas ewangeliarzu-apostole paschalno-niedzielnym zob. Temčín 1998a: 61-79.

³⁰ Jest szczególny typ lekcjonarza, którego podstawą nie jest ciąg czytań nowotestamentowych (jak to ma miejsce w przypadku poprzednich typów), lecz blok, na który składa się niewielki wybór fragmentów tekstów Nowego Testamentu, które kilkakrotnie, czy nawet wielokrotnie, powtarzają się w trakcie roku liturgicznego, lub tylko jego pewnego okresu. Szerzej zob. Temčín 2001: 127-159.

³¹ W ewangeliarzach ultrakrótkich perykopy w tygodniu Męki Pańskiej mogą być zapisane na poniedziałek-sobota (bardzo rzadko) lub środa-sobota.

³² Zob. Turilov-Moškova 1999: 44-45.

³³ Wykaz perykop Ewangeliarza Macedońskiego (popa Jowana) zob. Mošin 1954: 12-15.

³⁴ Na uwagę zasługuje najnowsze stwierdzenie, że św. bracia Cyryl i Metody przetłumaczyli na początku czteroewangelię z oznaczeniami liturgicznymi (*Evangelie ot Ioanna*: 36 (I-szej paginacji), 43 (III-ej paginacji)).

W lekcjonarzach, w przeciwieństwie do czteroewangelii, możliwe jest zapisanie jakiegoś tekstu Dobrej Nowiny w kilku miejscach. Związane jest to od faktem, iż ten sam tekst, czytany jest nawet kilkakrotnie w okresie jednego roku liturgicznego. Takim przykładem może być jedenaście Ewangelii jutrzni niedzielnych, z których druga (Mr 16,1-8) stanowi końcową część perykopy ewangelicznej trzeciej niedzieli po święcie Zmartwychwstania Pańskiego (Mr 15,43-16,8). Jej początkowy fragment to druga Ewangelia Dwunastu Ewangelii Męki Pańskiej (Mr 15,43-47). W publikacjach, których przedmiotem był grecki tekst Ewangelii czy też jej cerkiewnosłowiański przekład, wielokrotnie wskazywano, że ten sam tekst Dobrej Nowiny zapisany w różnych częściach lekcjonarzy nie jest identyczny.³⁶

Spośród czterech perykop (z czwartej perykop – środa trzecia po Pasce³⁷ – zachował się jeden werset (J 6,35)) zawartych na dwu zidentyfikowanych kartach tylko tekst pierwszej z nich, został zapisany w głównej części Ewangeliarza Macedońskiego. Perykopa na trzecią niedzielę po Wielkanocy (1r1 – 1v10), jak wspomniano już wyżej, łączy w sobie drugą Ewangelię z Dwunastu Ewangelii Męki Pańskiej i drugą Ewangelię z jedenastu Ewangelii jutrzni niedzielnych. Zapisane są one na kartach 111r 14 – 111v 8 i 112v 19 – 113r 19.

Porównanie obu tekstów wskazało na istnienie pewnych różnic, które zostały przedstawione w zamieszczonej poniżej tabeli. Kolumna z lewej strony zawiera tekst dwu kart przechowywanych w Patriarszej Bibliotece w Belgradzie, zaś kolumna z prawej tekst z głównej części kodeksu.

иосифовъ (1r 1)	иосифови (111r 1)
плащаницѣ (1r 2)	ризѣ (111r 2)
обитѣ (1r 3)	объвить (111r 2)
плащаницѣ (1r 3)	въ ризѣ (111r 3)
въсѣченъ (1r 4)	исѣченъ (111r 4)
въ (1r 4)	ѡ (111r 4)
камень (1r 5)	камене (111r 4)
мариѣ (1r 6)	мариѣ (111r 6)
зрѣшета (1r 6-7)	зрѣста (111r 7)

³⁵ Nedeljković 1970: 279; Temčin 1991: 9-41; 1997: 21; 1999: 114; Krăstănov 1995: 66; Mozyński 1998: 205.

³⁶ Metzger 1945: 469; Specht 1955: 106; Žukovskaja 1976: 29.

³⁷ W niniejszej publikacji na potrzeby kalendarza liturgicznego zastosowano następujący system skrótów: P – oznacza święto Zmartwychwstania Pańskiego, określane inaczej jako Pascha; Ni – niedziela, Pn – poniedziałek, Wt – wtorek, Sr – środa, Cz – czwartek, Pi – piątek, Sb – sobota; cyfra – oznacza tydzień po święcie Zmartwychwstania Pańskiego.

положень бѣ (1r 8)	полжгахъ (111r 7-8)
минѣвши (1r 7-8)	минавши (112v 19)
иаквали (1r 10)	иаквалѣ (112v 20-21)
пришедше (1r 11-12)	пришедшѣ (112v 22)
сѣботѣ (1r 13)	113r 1 – uszkodzony brzeg karty
вѣсинавшоу (1r 14)	вѣсинав.. (113r 2)
намь (1r 15-16)	opuszczone (113r 4)
дври (1r 16)	opuszczone (113r 4)
видѣвшѣ (1r 17)	видѣшѣ (113r 5)
великы (1r 18)	великѣ (113r 5)
одеснѣшѣ (1r 20-21)	одеснѣшѣ ихъ (113r 8)
одѣнь (1r 21)	одѣна (113r 8)
въ одѣжѣ бѣлѣ (1r 21)	одѣжѣ бѣлоѣ (113r 8-9)
рѣ (1r 21)	гѣ (113r 10)
бѣ положень (1v 3-4)	положишоу и (113r 13)
и (1v 4)	opuszczone (113r 13)
нигесоже рекошѣ (1v 10)	нигесоже не рекошѣ (113r 19)

Do najważniejszych wariantów tego samego fragmentu tekstu (Mk 15,43-16,8) zapisanego w różnych miejscach Ewangeliarza Macedońskiego, z punktu widzenia krytyki tekstu, należy niewątpliwie zaliczyć następujące pary: плацаница - риза; вѣсѣнь - иѣсѣнь; въ камень - ѿ камене; положень бѣ (бѣ положень) – полжгахъ (положишоу и); минѣвши - минавши; въ одѣжѣ бѣлѣ – одѣжѣ бѣлоѣ; рѣ - гѣ; opuszczenia: намь i дври; oraz dodanie zaimka ихъ po одеснѣшѣ, czy przeczenia не przed рекошѣ.

Badania cerkiewnosłowiańskich przekładów Ewangelii polegające na porównaniu tych samych perykop tego samego typu ksiąg należą do rzadkości.³⁸ Przykładem tego typu przedsięwzięć są niewątpliwie prace, oraz nieopublikowane dotychczas rozprawy doktorskie,³⁹ powstałe w ramach projektu Uniwersytetu w Chicago – *Studies in the Lectionary Text of the Greek New Testament*.⁴⁰ O potrzebie tego typu przedsięwzięć mówiono już wielokrotnie.⁴¹ Ich realizacja, jak uważa H. G. Lunt, pozwoli na merytoryczną dyskusję o różnorodności cerkiewnosło-

³⁸ Zob. Темчин 1998b: 133-233.

³⁹ Nie zostały opublikowane jedynie trzy następujące rozprawy doktorskie: Pellet 1954; Specht 1955; Illingworth 1957.

⁴⁰ O niniejszym projekcie zob. Wikgren 1963: 91-121; Dolezal 1996: 128-141.

⁴¹ Logačev 1982: 71-72; Lunt 1986: 112, 114-121.

wiańskich rękopiśmiennych lekcjonarzy i ich genezie.⁴² Jest to jednak niewątpliwie bardzo pracochłonne przedsięwzięcie.⁴³

Uwzględniając powyższe przesłanki cały znany cerkiewnosłowiański przekład zawarty w Ewangeliarzu Macedońskim z pewnością należałoby poddać podobnym badaniom. Niniejsza publikacja ogranicza się jedynie do tekstu zawartego na dwu zidentyfikowanych kartach. Do tego celu zostały wykorzystane w sumie 23 rękopisy, z których 19 pod względem typologii zostało sklasyfikowanych jako lekcjonarze krótkie.⁴⁴ Obok nich znalazły się także i takie rękopisy, które pierwotnie mogły stanowić ich część lub względnie aprakosów pełnych.⁴⁵ Ponadto jeden manuskrypt (A-49) to aprakos paschalno-niedzielny.⁴⁶ Otrzymały one następujące skróty:⁴⁷ As, Vt-pal, Os, Rl-13, Pt, Mu, Vl, Je, Es, Ty(p)-14, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, A-49.

Naturalne w pracach naukowych dążenie do możliwie obiektywnego wyniku badań wymaga uwzględnienia jak największej liczby lekcjonarzy. Dlatego przedmiotem badań zostały zarówno dostępne najstarsze kodeksy aprakosów krótkich, np. Assemaniego (As), Ostromira (Os), Archangielski (Ar), zachowane także fragmentarycznie, np. ewangeliarz Ochrydzki (Ox(r)) i Turowski (Tu), jak też i te najmłodsze,⁴⁸ np. apostoł-ewangeliarz nr 16 z klasztoru Zografskiego na świętej Górze Atos, datowany na początek XVI wieku. Wykorzystanie możliwie największej liczby rękopisów⁴⁹ pozytywnie wpływa na wyniki przedsięwziętych

⁴² Lunt 1982: 412; 1986: 118.

⁴³ Lunt 1986: 121.

⁴⁴ Wszystkie lekcjonarze krótkie, zgodnie z zaproponowaną przez L. P. Żukowską nomenklaturą (Żukovskaja 1968: 314-332), otrzymały skrót dwuliterowy.

⁴⁵ Zachowane fragmenty rękopisów, które otrzymały trzecią literę w nawiasie, tzn. Ty(p)-14, Ab(n)-8 i KM(f)-868, zawierają perykopy tylko z okresu paschalnego (na soboty, niedziele i dni powszednie), które znajdują się zarówno w krótkich jak i pełnych aprakosach. Trzecia zapisana w nawiasach litera sugeruje, że mogły one być pierwotnie także częścią ewangeliarzy pełnych.

⁴⁶ Jest to jedyny lekcjonarz, który w okresie paschalnym, podobnie jak aprakosy krótkie (oraz pełne) zawiera perykopy na wszystkie dni (od święta Zmartwychwstania Pańskiego do święta Pięćdziesiątnicy).

⁴⁷ Informacje o wykorzystanych rękopisach zob. *Źródła rękopiśmienne* w Bibliografii.

⁴⁸ W krytycznym wydaniu staro-cerkiewno-słowiańskiej Ewangelii Jana uwzględniono rękopisy datowane na XVI wiek włącznie (*Evangelie ot Ioanna*: 7 (I-szej paginacji)).

⁴⁹ W przypadku starodruków Aleksander Naumow wskazuje na wykorzystanie nie tylko poszczególnych wydań, ale wszystkich zachowanych egzemplarzy, ponieważ jak napisał: "kolejne wydanie "tisnenije" w rozumieniu starych wydawców i drukarzy nigdy nie znaczy powielania poprzedniej edycji" (Naumow 1996: 105, przypis 25). Wśród znanych starodruków cerkiewnosłowiańskich lekcjonarzy brak jest jednak aprakosu krótkiego.

prac i stwarza nowe możliwości. Taki tok pracy umożliwia osiągnięcie prawidłowych wyników badań tekstologicznych.⁵⁰

Nie wszystkie jednak rękopisy zawierały poddany analizie tekst Dobrej Nowiny w całości. Stan zachowania perykop ewangelicznych przedstawia się w nich następująco:

- w Rl-13 zawarta jest jedynie perykopa na niedzielę trzeciego tygodnia po Wielkanocy (Ni 3 P) do Mk 16,7;
- w Mu zawarta jest jedynie perykopa na Ni 3 P do Mk 16,7;
- w Ty(p)-14 zawarta jest jedynie perykopa na Ni 3 P do Mk 16,1;
- Pc-26 nie zawiera tylko tekstu na Ni 3 P do J 16,1;
- w BN-496 dla Ni 3 P zachowały się jedynie dwa fragmenty Mk 15,44-16,3 oraz 16,6-16,8.

W dwu aprakosach została poświadczona nieco odmienna od znanych powszechnie, w cerkiewnosłowiańskiej tradycji, forma perykop, tzn:

- w Ewangeliarzu Euzebiusza (Es) perykopa na Wt 3 P posiada kształt J 6,27 i J 6,30-33;
- w ewangeliarzu BN-496 perykopa na Sr 3 P posiada kształt J 6,35-40.

W rękopisie ewangeliarza-apostoła paschalno-niedzielnego A-49 perykopa na Ni 3 P została zapisana jedynie we fragmencie, tzn. Mk 15,43-16,1, po którym znajduje się odsyłacz do perykopy drugiej Ewangelii jutrzni niedzielnej (Mk 16, 1-8).

Badania zarówno greckiego jak i cerkiewnosłowiańskiego tekstu Nowego Testamentu wymuszają posługiwanie się różnego rodzaju skrótami. Na potrzeby niniejszej publikacji wykorzystano, przyjęte także we współczesnych wydaniach krytycznych,⁵¹ następujące skróty: a (ante) – przed; add (addit) – dodane; om (omittit) – opuszczone; p (post) – po; rell (reliqui) – pozostałe rękopisy; ~ – inwersja słów; * – oznacza, że rękopis poprawiano w tym miejscu i cytowana jest pierwotna forma; ^c – oznacza, że w rękopisie jest to późniejsza, poprawiona forma; ^{super} – w przypadkach, kiedy nad tekstem został dopisany fragment tekstu; ? – prawdopodobnie popiera daną formę, ale istnieją pewne wątpliwości. Zastosowanie powyższych skrótów umożliwia publikację wyników badań w nieco mniejszej objętości.

⁵⁰ Alekseev 1988b: 199.

⁵¹ Zob. *Novum Testamentum Graece*: 9*-14*; *Evangelie ot Ioanna*: 44 (I-szej paginacji). Czy także w publikacjach: Vajs 1927: 29, przypis *; Žukovskaja 1976: 51; Temčin 1998b: 170.

даñ z zakresu krytyki tekstu i historii Pisma Świętego Nowego Testamentu na gruncie słowiańskim, jak i dla sławistyki.

Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie

Perykopa na niedzielę trzeciego tygodnia po święcie
Zmartwychwstania Pańskiego (Mk 15,45-16,8)

Mk 15,45

[и оуѣдѣвъ отъ сѣтъ^а] тѣника¹ : дастъ² тѣло³ иосифу⁴

¹кентоуриона Vt-pal (...риона), Rl-13, Vl, BN-496, om Pn-4, KM-33, SA-2; ²add и а дастъ Je, KM-33, A-49; ³om Ty(p)-14; ⁴иисифовъ Pn-4.

Mk 15,46

и коупивъ¹ плащаницѣ² : и³ снемъ⁴ и⁵ обить⁶ и⁷ плащаницѣ⁸ : и вложи⁹ и¹⁰ въ гробъ¹¹ : иже бѣ¹² въсѣченъ¹³ въ¹⁴ камень¹⁵ : и привали¹⁶ камень на¹⁷ дври гробу¹⁸

¹коупи Ty(p)-14, Pn-4, Ab(n)-8, KM-33, A-49; ²понавоу Es; ³om Vl, Je, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, BN-496; ⁴om Vl, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, SA-2, BN-496; add и р снемъ As, Vt-pal, Pt, KM(f)-868, иго р снемъ Zg-16, и р снемъ Rl-13, Je, Ty(p)-14, Es; ⁵add и tylko w Mk, Pt, Mu, Pn-4, KM-508; ⁶обивъ Ty(p)-14, Pt, Mu*, ѡбѣивъ Mu^c, повитъ KM-508, обви KM-33, Pc-27, om Vl, Ab(n)-8, BN-496; ⁷и tylko w Mk, KM-508, SA-2, KM-512; ⁸въ плащаницѣ As, Vt-pal, Os^{super}, Rl-13, Mu, Je, Vc, KM-512, Pc-27, въ понавоу Es, om Vl, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, KM-33, SA-2, BN-496, ⁹положи KM(f)-868, A-49, .ложи KM-33; ¹⁰и tylko w Os, Mk, Vl, Es, Ab(n)-8, Vc, KM-512, oraz є w As, Vt-pal, Pt, KM(f)-868, i его w Zg-16; ¹¹въ гробѣ KM(f)-868, въ гроб. Ab(n)-8; ¹²и бѣ же Es; ¹³тылко Mk, ѡсѣченъ KM-33, pl исѣченъ; ¹⁴отъ Os, Rl-13, Mu, Vl, Pn-4, Es, Vc, KM-33, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, A-49, ¹⁵камени As, Vt-pal, Os, Mu, Vl, Es, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-27, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, Pt, Ty(p)-14, Pn-4, Je, Ab(n)-8, KM-508, A-49 (кане), ¹⁶възвали KM-508; ¹⁷надъ Mu, Ty(p)-14, Rl-13, Vc, Zg-16, KM(f)-868, A-49, ѡ Pc-27; ¹⁸гроба As, Rl-13, Pt, Vl, Je, Es, Pn-4, Ab(n)-8, Vc, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-27, BN-496.

Mk 15,47

мариѣ же¹ магдаллыны : и² мариѣ иосифова³ : зрѣашета⁴ гдѣ⁵ положень бѣ⁶

^a Niniejszy fragment tekstu, podobnie jak i J 6,35 w perykopie na Sr 3 P, został zrekonstruowany na podstawie wariantów poświadczonych w większości wykorzystanych w niniejszej pracy rękopisów.

¹бо Vc; ²om Es, ...Vt-pal; ³иосиѣва Os, Pt, Rl-13, Zg-16, KM(f)-868, Es, иѡсиѣова Pс-27, иосиина Ab(n)-8, KM-508, иѡковѣъ Je, иѡковѣѡ иѡсѣѣва A-49; ⁴зрѣше KM-33, зрѣста Rl-13, Je, Pt, Es, Ty(p)-14, KM-508, Vc, Ab(n)-8, зрѣстѣ Pn-4, Zg-16, KM(f)-868, зрѣста Pс-27, зрѣсте Mu, KM-512, зрѣхоу SA-2, з... Vt-pal, възрѣхоу BN-496, сѣматрахоу A-49; ⁵гдеже SA-2, ...Vt-pal; add и р где As, Pt, Mu, Vl, Es, Ty(p)-14, Pn-4, Ab(n)-8, Os, Rl-13, SA-2, KM-512, Zg-16, KM(f)-868, Vc, add и р полбгаахѣ Pс-27, A-49, add и а где BN-496, ...Vt-pal; ⁶положень бѣ tytko w Mk, ...Vt-pal, rell полагаахѣ (w Pt – полахоу).

Mk 16,1

и¹ минѣвши² сѣботѣ³ : **Ма**рина⁴ маг^адѣлини⁵ : и⁶ мариѣ иѡковѣи⁷ : и салѡми коупишѣ ароматы⁸ : да пришеде⁹ помажоу^т ѡсѣ¹⁰

¹om Pt, Ty(p)-14, KM(f)-868, Vc, SA-2, BN-496, A-49, ...Vt-pal; ²om BN-496; ³om BN-496, ⁴add же р мариѡ Mu, KM-33, Pс-27, BN-496, ...Vt-pal?; ⁵магдѣли-ниѡ KM-33; ⁶om Es, ...Vt-pal; ⁷иѡковѣи tytko w Mk, rell иѡковѣѡ; ⁸аромата KM(f)-868, вѡѡ Mu, Vc, благовоѡноу масте Es; ⁹пришеде^тша As, Rl-13, Vl, Vt-pal, пришѣ KM-512; ¹⁰om Pn-4, ...Mu.

Mk 16,2

зѣло заоутра¹ въ² єдинѣ³ сѣботѣ⁴ : придошѣ⁵ на грѡбъ⁶ : вѣсѡнавшоу⁷ слѡѡу

¹зѣло рано KM-508, BN-496, зѣло рано заоутра SA-2; add и а зѣло Vt-pal, Os, Mu, Vl, Pn-4, Es, KM-33, Pс-27, Zg-16, KM(f)-868; ²om SA-2; ³єдинѣ Pn-4, єдинѣи Os, om SA-2, ⁴сѡботѣ As, Vt-pal, Vl, Zg-16, KM(f)-868, сѣботѣ Os, сѡ^б BN-496, om SA-2; add отъ а сѡботѣ Zg-16, KM(f)-868, ...Mu?; ⁵~ р заоутра Pс-27, пришѣше SA-2, om KM-508; add и а придошѣ Je, Pс-26; ⁶на грѡбы Vt-pal, om KM-508; ⁷add и а вѣсѡнавшоу Je, add въ єдинѣ сѣ^бтѣ а вѣсѡнавшоу Vc, add єще сѡуцѣи тѣѣ а вѣсѡнавшоу Pс-26; add же р вѣсѡнавшоу Pс-26.

Mk 16,3

и¹ глѣхѣ² к себѣ³ : к^то ѡвалить намѣ камень⁴ : ѡ⁵ дври⁶ грѡба⁷

¹om Je, KM-33, KM-512, Pс-27; ²глѣше BN-496; ³om SA-2; ⁴...Vt-pal; ⁵...Vt-pal; ⁶двери Pt, Je, KM-33, Ab(n)-8, KM-508, KM-512, двѣ.. Vt-pal; ⁷грѡбоу Os, Pt, Vl, ...Vt-pal.

Mk 16,4

и¹ възрѣвши² и³ видѣвши⁴ : ѡко⁵ ѡвалень⁶ бѣ⁷ камень⁸ : бѣ⁹ бо¹⁰ великы¹¹ зѣло¹²

¹om KM-508, ...Vt-pal; ²възрѣшеи Vc, възрѣше Pt, Je, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, KM-33, SA-2, KM-512, Pс-26, Zg-16, KM(f)-868, възрѣвш. Mu, ...Vt-pal;

add же р възрѣвшѣ Pt, ...Vt-pal?; ³om As, Os, Vl, Es, Vc, KM-512, Pc-27, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868, KM-508, KM-33; ⁴видѣвшѣ Pc-26, om KM-508; ⁵om KM-508, KM-33; ⁶om KM-508; ⁷om KM-508, ...Vt-pal; ⁸~ р во Pc-27, om Je, KM-508, ⁹om KM-508; ¹⁰om KM-508; ¹¹великы tylko w Mk, великѣ Os, Rl-13, Pt, Es, Zg-16, вели Ab(n)-8, om KM-508, rell велии; ¹²om KM-508.

Мк 16,5

и¹ вѣзъшѣ² въ гробъ³ : видѣшѣ⁴ юношѣ съдѣца⁵ о⁶ десныѣ⁷ : одѣнь⁸ въ одежѣ⁹ бѣлѣ¹⁰ и¹¹ оужасошѣ са

¹om KM-508; ²вѣзъше Je, Es, Pt, Mu, Vc, KM-512, Pc-27, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868, Ab(n)-8, вышедши Pn-4, вышѣше SA-2, om KM-508; ³om KM-508; ⁴видѣше Je; add и а видѣшѣ Pn-4, KM-508, SA-2; add и р видѣшѣ Vc; ⁵~ р десныхъ KM-512, съдѣцю Es, съца Zg-16, om KM-33; ⁶въ KM-512, Zg-16, KM(f)-868; ⁷десныхъ KM-512, Zg-16, KM(f)-868, десн. Vt-pal, десн. KM-33; add ихъ р десныхъ Vt-pal, Os, Mu, Pc-26; ⁸одѣанъ Rl-13, Mu, Vl, Pn-4, KM-508, SA-2, KM-512, Pc-27, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868, одѣанъ Vc; ⁹въ одежди Pn-4, Pc-26; ¹⁰бѣлоу Je, бѣлѣ Pn-4, Pc-26, в... Vt-pal; ¹¹...Vt-pal.

Мк 16,6

онъ же¹ ѿ² имъ³ не оужасите са⁴ : и⁵ ѿ⁶ ищете⁷ назарѣнина⁸ пропатааго⁹ : вьста¹⁰ нѣсть¹¹ з¹² ѿ¹³ се¹⁴ мѣсто идеже¹⁵ бѣ положень¹⁶ 2

¹и As; ²гдѣше Pn-4, om BN-496?; ³om Es, Vl; ⁴add вѣмъ во кого р не оужасите са KM-508, add вѣмъ ѿко р не оужасите са Pc-26; ⁵~ а ѿ KM-508, ищете Es; ⁶назарѣа KM-512; ⁷распатааго As, Os, Rl-13, Pt, Mu, Es, Vc, KM-33, Je, Ab(n)-8, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, KM(f)-868, om KM-508; ⁸~ р нъ Vc, om Pn-4, SA-2; ⁹Vt-pal (н...); ¹⁰...Vt-pal; ¹¹om Es; add нъ а се Pt, Vc, ...Vt-pal?; add етъ р се Ab(n)-8, ...Vt-pal?; ¹²...Vt-pal; ¹³положиша Vt-pal (...жиш.), Os, Pt, Mu, Vl, KM-508, SA-2, KM-512, Pc-27, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, Pn-4; add и р положиша Os, Pt, Mu, Vl, KM-508, KM-512, Pc-27, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, ...Vt-pal?

Мк 16,7

нѣ¹ идѣте² и³ рѣцѣте⁴ оученикомъ его и⁵ петрови : ѿко вартѣте⁶ ви⁷ въ галилеи⁸ : тоу⁹ и¹⁰ видите¹¹ : ѿкоже¹² ѿ¹³ вѣмъ

¹om Ab(n)-8, ...Vt-pal; ²идѣта Pt, идѣ.. Es; ³om Pt, Zg-16, KM(f)-868, ...Es; ⁴рѣцѣта Pt, рѣцѣт. Vt-pal; ⁵om Es; ⁶зрѣте Es; ⁷...Vt-pal; ⁸галилеа Mu, KM-33; ⁹тамо KM-33, Zg-16; add и а тоу Pt, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, SA-2, KM-512?;

Pc-27, Pc-26, BN-496; add и а тамо KM-33; ¹⁰om KM-33, KM-508, KM-512, Pc-26, BN-496; ¹¹~ а і Pt, Je; ¹²іако Es; add прѣ^аже р іакоже Pc-27.

Mk 16,8

ишѣдыш¹ бѣжаш² ѿ гроба : имѣш³ же⁴ ж⁵ трепеть⁶ и⁷ оужасъ⁸ : и⁹ никомуже ничесоже¹⁰ рекош¹¹ : бо¹²хъ бо са¹²

¹изше^аше KM-512, Zg-16, KM(f)-868, шѣдше Pt, Je, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, SA-2, Pc-27, Pc-26, BN-496, отъшѣдыша Os, изышь^аше KM(f)-868; add и а ишѣдыш As, Os, Pt, Vl, Je, Es, Pn-4, Ab(n)-8, Vc, KM-33, SA-2, Pc-27, Zg-16, KM(f)-868, ...Vt-pal; add скоро р ишѣдыш KM-508; add и р ишѣдыш SA-2, Pc-26; add же р ишѣдыш BN-496; ²бѣжаше Je, SA-2, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, KM(f)-868, бѣжахоу Ab(n)-8; ³имѣш^а tylko w Mk, имѣаше As, Vt-pal (..ѣаше), Vl, Es, Pc-26, имѣша Je, имаше KM-508, вдржаше BN-496, om Pc-27, tell имѣше; ⁴om Pn-4, KM-508, Pc-27, BN-496, ...Vt-pal; ⁵ѣа Je, и^х Zg-16, om Es, Ab(n)-4, KM-508, KM-512, Pc-27, Pc-26, ...Vt-pal; ⁶~ оужасъ Pn-4, SA-2, ~ страхъ BN-496, om Pc-27; ⁷om Pc-27, ...Vt-pal; ⁸страхъ BN-496, om Pc-27, ...Vt-pal; ⁹om Pn-4, Vc, ...Vt-pal; ¹⁰ничтоже Pt, Es, Vc, KM-33, ...оже Vt-pal; ¹¹рекоха Pn-4; add не а рекош As, Vt-pal, Os, Pt, Vl, Je, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, KM-33, SA-2, Zg-16; ¹²add ѣго Es, бѣ SA-2.

Perykopa na poniedziałek trzeciego tygodnia
po święcie Zmartwychwstania Pańskiego (J 4,46-54)

Incipit

Въ ѿ вѣ^и вѣ^иѣ^и

¹вѣѣма ~ а оно Os, Vl, Je, KM-33, KM-512, Pc-27, Zg-16, KM(f)-868, A-49, om As, Pn-4, Vc, SA-2.

J 4,46

бѣ¹ ѣтеръ² старъць³ : ѣгоже снѣ болѣше⁴ въ капернаоумѣ⁵

¹...Vt-pal; ²нѣкыи Os, Zg-16, KM(f)-868, нѣкы A-49, ѣдинъ Je, нѣкто Vl, Vc, KM-512; ³старъць tylko w Mk, мѣжъ цѣрь KM-33, цѣрькы мѣжъ KM(f)-868, цѣрь мѣжъ Zg-16, мѣжъ Pc-26, tell цѣрь мѣжъ; ⁴...Vt-pal; ⁵~ р мѣжъ A-49, въ капернаоумѣ KM-508.

J 4,47

си¹ слышавъ² іако³ и^{сѣ}⁴ приде ѿ іудеѣ⁵ : въ галилеѣ⁶ : и⁷ иде⁸ к нему : и⁹ молѣше¹⁰ и¹¹ да снидетъ¹² : и¹³ исцѣлитъ¹⁴ снѣ¹⁵ ѣго¹⁶ : бѣ бо оумираѣ¹⁷

¹сь As, Os, Vl, Pc-27, BN-496, KM(f)-868, сѣ Pt, Es, Ab(n)-8, Vc, om Je, Pn-4, KM-508, SA-2, KM-512, Pc-26, A-49, ...Vt-pal; add и а си Pt, KM-512, A-49, ...Vt-pal?; ²...Vt-pal; ³om Es, Vc; ⁴иса Vc, ~ а ѿко KM-508; ⁵отъ иоудеи Ab(n)-8, Vc, SA-2, A-49, иде KM-508; ⁶~ р приде Pc-27; ⁷om As, Vt-pal, Es, Ab(n)-8, KM-512, Pc-27, Zg-16, KM(f)-868; ⁸шьдь Pn-4, KM-508, SA-2, A-49, пришь Pc-26; ⁹om Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, SA-2, BN-496, A-49; ¹⁰молѣше сѣ Pn-4, KM-33, SA-2, Pc-27, A-49, om Ab(n)-8; add глѣ р молѣше Pn-4, SA-2; ¹¹om Pn-4, Ab(n)-8, KM-33, SA-2, Pc-27, A-49; ¹²снидь A-49, снидь KM-33, приидеть Pt, KM-512, пришь Ab(n)-8; ¹³om Os, Pt, Je, Ab(n)-8, Pn-4, KM-508, KM-33?, BN-496, A-49, ...Vt-pal; ¹⁴исцѣлити KM-33, и... Vt-pal; ¹⁵отрока Je; ¹⁶могю Pn-4, SA-2; ¹⁷въ во оумираѣи KM-508, KM-512, .ѣ во оум... Vt-pal, хотѣаше во оумрѣти Os, Vl, Pt, Zg-16, BN-496, KM(f)-868, хоцеть во оумрѣти Pn-4, хотеца оубо оумрѣти SA-2, хоте оубо оумрѣти Pc-26.

J 4,48

р^ѣ¹ же² к немюу³ исѣ⁴ : аще знамени⁵ и чоудесь⁶ не видите⁷ : не имате⁸ вѣры жти⁹

¹глагола A-49; add и а р^ѣ As, Pn-4, SA-2, A-49, ...Vt-pal?; ²om As, Os, Es, Pn-4, SA-2, Pc-26, A-49; ³емюу Pn-4, SA-2, A-49; ⁴~ а к немюу Vt-pal, Os, Pt, Vl, Pc-26, BN-496, Zg-16, KM(f)-868; ⁵знамениа KM-508, Vc, KM-33, KM-512, Pc-26, A-49, знаменіе BN-496; ⁶чюдеса KM-508, Vc, KM-33, чю SA-2*; ⁷виѣте BN-496, не вѣишь KM-512; ⁸...Vt-pal; ⁹вѣровати SA-2, Zg-16, KM(f)-868, A-49.

J 4,49

глѣ¹ к немюу² иетеръ старъць³ : гнѣ⁴ сниди⁵ прѣжде даже⁶ не оумреть⁷ ѿроуѣ⁸ мое⁹

¹add и а глѣ Vc; ²немюу Pt, Es, KM-512; ³иетеръ старъць tylko w Mk, црѣвъ мѣжъ Os, Zg-16, црѣкын мѣжъ KM(f)-868, om Pc-26, rell црѣ мѣжъ; ⁴~ а прѣжде KM-512; ⁵прииди KM-33, спѣви KM-508; ⁶да As; ⁷~ р мои KM-33, BN-496; ⁸отроуѣ Vt-pal, Pt, KM-508, Vc, KM-33, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, A-49, ѿроуѣиць Pn-4, SA-2, снѣ Ab(n)-8; ⁹мои Vt-pal, Pt, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, A-49.

J 4,50

глѣ¹ немюу² исѣ³ : иди⁴ снѣ⁵ твои живъ⁶ естъ⁷ : и вѣрѣ имъ⁸ члѣкъ⁹ словеси¹⁰ : неже¹¹ р^ѣ¹² немюу¹³ исѣ¹⁴ : и¹⁵ идѣаше¹⁶

¹рече Je, отъвѣца Ab(n)-8; add и а глѣ Os, Vc, BN-496; ²къ немюу As, Je, Pn-4, KM-508, Vc, KM-33, Pc-27, A-49; ³add и рече р исѣ Ab(n)-8; ⁴единъ BN-496; add и виждь р иди Je, add ѿко р иди Ab(n)-8; ⁵ѿроуѣиць Pc-27; ⁶~ р иди KM-512; add ли р живъ Je; ⁷~ а сынъ KM-512; ⁸вѣрѣ имъ tylko w Mk, вѣрѣ ать Vc, вѣрова

Zg-16, KM(f)-868, вѣроует Ab(n)-8, tell вѣрж емъ; ⁹om Vc, ¹⁰~ а ѹловѣкъ As, Vc, словесемъ Pn-4, SA-2, Pc-27, om KM-508; ¹¹иже Vl, Pn-4, KM-508, SA-2, KM-512, A-49, и Ab(n)-8, om BN-496; ¹²om BN-496; ¹³къ немѹ Vc, om BN-496; ¹⁴~ р рече Pn-4, ~ р идѣаше Je, om BN-496; ¹⁵om As, Vt-pal, Vl, Je, Pt, Es, Pn-4, KM-508, Ab(n)-8, Pc-27, Pc-26, BN-496, ¹⁶възврати са KM-508, om Es, Pc-26; add же р идѣаше Zg-16, BN-496.

J 4,51

авыи¹ же² сходящѹ³ немѹ⁴ : се⁵ раби⁶ его⁷ срѣтошѣ⁸ и⁹ гл҃аце¹⁰ : іако¹¹ сн҃ъ¹² твои¹³ живѣ¹⁴ естъ

¹om KM-508; add и а авыи Os, Vl, Je, Ab(n)-8, KM-508, KM-33, Pc-26, BN-496, A-49; ²om Os, Vl, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, SA-2, BN-496, KM(f)-868, ...Vt-pal; add рече р же Je, add вѣы р же KM-508, ...Vt-pal?; ³исходящѹ BN-496, A-49, възходящѹ Zg-16; ⁴...Vt-pal; add ез горы р немѹ KM-33, ...Vt-pal?; ⁵...Vt-pal; add и а се Es, Pn-4, Ab(n)-8, SA-2, BN-496, A-49, ...Vt-pal?; ⁶рабы Vl, KM-512, KM(f)-868, рабы SA-2, A-49, рабинѣ Pn-4, авіе BN-496; ⁷егоже Je, om Pt, Vc, BN-496, ...Vt-pal; ⁸срѣте Pn-4, SA-2, BN-496, A-49; add его р срѣтошѣ BN-496, Zg-16, KM(f)-868; ⁹om Ab(n)-8, Pn-4, KM-508, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496; add възвѣстиша р и Zg-16, KM(f)-868; ¹⁰гл҃а SA-2, Zg-16, A-49, г... Vt-pal; add немѹ р гл҃аце Os, ~ р възвѣстиша Zg-16, KM(f)-868, ...Vt-pal?; ¹¹...Vt-pal; ¹²...Vt-pal; ¹³ти As, Es, ...Vt-pal; ¹⁴...ъ Vt-pal.

J 4,52

въпрашаше¹ же² ѹѣса³ ѿ нихъ⁴ : въ кьи⁵ ѹѣ⁶ се⁷ немѹ⁸ вѣы : и⁹ рекосѣ¹⁰ немѹ¹¹ : іако¹² вѣра¹³ въ : ѣ : ѹѣ¹⁴ остави¹⁵ и¹⁶ огнь¹⁷

¹въпрашаша KM-508, въпраша Vt-pal, Es, въпроси A-49, въпраше Pc-27; add и а въпрашаше Vc, SA-2, A-49; ²оубо Zg-16, KM(f)-868, om Vl, Je, Pn-4, Vc, SA-2, KM-512; ³ѹаса tylko w Mk i KM-512, ~ р нихъ Je, ѹасъ ~ р нихъ KM(f)-868, ѹа Vl, KM-33, ~ р нихъ Zg-16, вины As, години Vt-pal, Pt, Os, Es, Pn-4, Vc, Pc-27, BN-496, om Ab(n)-8, KM-508, SA-2, Pc-26, A-49; ⁴оу нихъ BN-496, ихъ KM-508, Pc-26, единого A-49, и SA-2, ~ р же Pc-27; ⁵кьи tylko w Os, Mk, KM-512, кѣѣ As, Vt-pal, Es, Pn-4 (скаѣ), Ab(n)-8, Vc, SA-2, Pc-27, BN-496, кое Pt, кои Vl, Je, Pc-26, A-49, которыи KM-508, KM-33, Zg-16, KM(f)-868; add же р кьи KM-508, add вѣ р которыи Zg-16; ⁶годинѣ As, Ab(n)-8, Vc, SA-2, Pc-27, вѣѣма Pt, om Vt-pal, Es, Pn-4, KM-33, Zg-16, KM(f)-868, Vl, Je, BN-496, KM-512; ⁷се tylko w Mk, Pt i A-49, соулѣ As, Vt-pal (с..ѣ), Os, Pc-27, соулѣ Pn-4, Vc, Vl, силѣ Ab(n)-8, силѣ KM-33, соулѣ Je, BN-496, волѣ SA-2, KM(f)-868, лжѣ Es, легѣе Zg-16, здравъ KM-508, KM-512, болше Pc-26; ⁸~ а соулѣ BN-

496, om KM-508, KM-512; ⁹om As, Vt-pal, Os, KM-33, Es, Je, Ab(n)-8, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, Pt, Vl, KM-508; ¹⁰add же р рекошж As, Vt-pal, Os, Pt, Vl, Je, Es, Ab(n)-8, KM-508, KM-33, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496; ¹¹om Pt, Pn-4; ¹²om KM-512, Pc-27; ¹³~ а остави Pc-27, om BN-496; ¹⁴седмыи чась tylko w Mk, Je, KM-512, чась седмыи Vl, Ab(n)-8, KM-33, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868, A-49, годиниу се^аь Pc-27, седмжж годинж Pt, 3 години Pn-4, tell годинж седмжж; ¹⁵~ р огнь Pn-4; ¹⁶om Pt, Pn-4, KM-512; ¹⁷~ а остави SA-2.

J 4,53

разоумѣвъ¹ же² ѿцѣ³ іако⁴ тѣ⁵ бѣ⁶ чѣсь⁷ : въ⁸ нѣже⁹ р^ѣ є немоу¹⁰ исѣ¹¹ : іако¹² снѣ¹² твои¹³ живъ є¹⁴ : и¹⁵ вѣрова¹⁶ самъ¹⁷ : и¹⁸ домъ¹⁹ єго²⁰ весь²¹

¹разоумѣ As, Vt-pal, Vl, KM-508, KM-33, SA-2, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868 (рѣ-зоумѣ), разоумѣвыше (<разоумѣвъ же) Je; add и ~ р разоумѣвъ SA-2, A-49; ²om Je, Pn-4, SA-2; ³ѿрь BN-496; add єго ~ р ѿцѣ As, Os, Pt, Vl, Es, Pn-4, Ab(n)-8, Vc, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-27, Pc-26, A-49, ~ а ѿцѣ KM-508; ⁴om Pt; ⁵та As, Vt-pal, Os, Pt, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, SA-2, Pc-27, BN-496, тои Je; add и ~ р тѣ A-49; ⁶~ а въ Vt-pal, Os, Vc, Vl; ⁷година As, Vt-pal, Os, Pt, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, SA-2, Pc-27, BN-496, om Pc-26; ⁸om Pc-26; ⁹нѣже As, Vt-pal (нѣж..), Os, Pt, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, SA-2, Pc-27, BN-496, єгда Pc-26; ¹⁰om KM(f)-868; ¹¹om As, Vt-pal, Os, Pt, Vl, Je, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-27, Pc-26, BN-496, A-49; ¹²om KM-508; ¹³om KM-508; add и ~ р твои Pn-4; ¹⁴~ а сынъ твои As, KM-512, om KM-508; ¹⁵om KM-508, ...Vt-pal; ¹⁶⁻¹⁸om KM-508, ...Vt-pal; ¹⁹⁻²⁰om KM-508; ²¹весь ~ а домъ єго Pt, Pn-4, Ab(n)-8, Vc, SA-2, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868, om KM-508.

J 4,54

се¹ пакы фторое² чюдо³ створи исѣ⁴ : пришедъ⁵ ѿ юденъ въ⁶ галиленъ⁷

¹add и ~ а се SA-2, add а ~ а се Pc-26; ²вѣторицеж As; ³знамение Vt-pal, Os, Vl, KM-512, Pc-26, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, Pt; ⁴~ а чюдо As; ⁵add и ~ а пришедъ SA-2; ⁶om Pc-26; ⁷кана галиленъ Pn-4, om Pc-26.

Perykopa na wtorek trzeciego tygodnia
po święcie Zmartwychwstania Pańskiego (J 6,27-33)

Incipit

Р^ѣ є¹ гѣ² кѣ³ пришедшимъ⁴ к немоу⁵ юдеимъ⁶

¹ре... Vt-pal; add въ врѣ^мѣ вно а рѣ^ѣ Pc-27; ²...Vt-pal; ³om KM-33, KM-512, ...Vt-pal; ⁴пришедшемъ Es, вѣровавшимъ Os, Vc; ⁵~ р юдеимъ Pn-4, ...Vt-pal; ⁶юдеимъ Es.

J 6,27

дѣлаиѣ¹ не² брашно³ гыбнаиѣ⁴ : нж⁵ брашно⁶ прѣбываиѣ⁷ въ животѣ⁸ вѣч-
нѣмь⁹ : еже¹⁰ снѣ ѿлѣскы¹¹ да¹² вамь¹³ : сего¹⁴ бо¹⁵ ѿць¹⁶ знамена¹⁷ бѣ

¹дѣлаиѣ Es, ...Vt-pal; ²~ р брашно Pn-4, KM-508, SA-2, BN-496, ~ а дѣлаиѣ Pc-26; ³бр.шьюу A-49; ⁴гиблюще SA-2, соуцоу A-49; ⁵om Es; ⁶прѣшно A-49, om Es, Zg-16; ⁷прѣбываиѣ Vl, Pn-4, Vc, SA-2, BN-496, om Es; ⁸животѣ KM-508, Vc, KM-512, живот. Vt-pal; ⁹вѣчныи KM-508, Vc, KM-512, вѣчнѣ Zg-16; ¹⁰иже Vc, Pn-4, Ab(n)-8, KM-512, A-49, егоже As, Vl, Pc-26, BN-496; ¹¹ѿловѣтъ As, Vt-pal (ѿлѣ.), Vl, KM-508, Pc-26, BN-496, KM(f)-868, A-49; ¹²дасть вамъ Os, Mk, Ab(n)-8, KM-508, SA-2, KM-512, A-49, ~ а сынѣ Pc-27, дасть намъ Pn-4, rell вамъ дасть; ¹³того KM-512, om BN-496; ¹⁴om Ab(n)-8, KM-33, KM-512, BN-496, Zg-16; ¹⁵om BN-496; ¹⁶~ а ѿць Je, знамена A-49, om BN-496; add и р знамена KM-508; ¹⁷бѣ KM-508, om BN-496.

J 6,28

решѣ¹ же² к нѣмоу³ ѿ⁴ створимъ⁵ : дѣлаемъ⁶ дѣла⁷ бжѣ⁸

¹р... Vt-pal; add и а решѣ A-49; ²om Je, Pc-27, A-49; ³нѣмоу Pn-4, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-26, BN-496, KM(f)-868; add иудеи р к нѣмоу KM-508, add кое оубо сътвори знамение (J 6,30) р к нѣмоу A-49 (później zostało wytarte); ⁴творимъ KM-508, Pc-26; ⁵дѣлаемъ tylko w Mk, rell да дѣлаемъ; ⁶om KM(f)-868; ⁷... Vt-pal.

J 6,29

ѿвѣщава¹ и² сѣ³ и⁴ рѣ⁵ имь⁶ : сѣ⁷ есть⁸ дѣло бжѣ⁹ : да¹⁰ вѣроуиѣ¹¹ въ¹² тѣ¹³ негоже¹⁴ посла¹⁵ онѣ

¹ѿвѣщава¹ tylko w Mk, Je, SA-2, o... Vt-pal, om A-49, rell ѿвѣща; add же р ѿвѣщава SA-2; ²om A-49; ³om KM-512, BN-496, Zg-16, A-49; ⁴om A-49; ⁵~ р ѿвѣща As, емоу Vc, om KM-508, A-49; ⁶om Vt-pal, Pn-4, SA-2, A-49; add и р се Vc; ⁷~ р бжѣ Je, соуть Ab(n)-8, om Pn-4, SA-2, KM(f)-868, A-49; ⁸дѣла бжѣ Ab(n)-8, om Pn-4, SA-2, A-49; ⁹ѣда A-49, ...Vt-pal; ¹⁰вѣроуиѣ tylko w Mk, вѣроуѣтъ Ab(n)-8, вѣроуѣтъ Pn-4, Vc, SA-2, ...Vt-pal, rell вѣроуѣте; ¹¹om Ab(n)-8; ¹²тѣи Je, Zg-16, та Vc, и Ab(n)-8, животѣ Pt, нѣ KM-508, Pc-26, BN-496; ¹³его Pn-4, иже Vt-pal, иѣ KM-508; ¹⁴~ р онѣ As, Pt, Pn-4, SA-2, посланы KM-508; ¹⁵богъ KM-33, оѣнѣ KM-508; add рѣша же нѣмоу кое твориши знамение да вѣроуѣмъ въ того егоже онѣ посла р онѣ Pn-4.

J 6,30

рекошѣ¹ же² нѣмоу³ кое⁴ оубо⁵ створиши⁶ знамение⁷ да⁸ видимъ⁹ : и¹⁰ вѣрѣ¹¹ имемъ¹² тебѣ¹³ : ѿ¹⁴ дѣлаиѣши¹⁵

¹add и паки а рекошѣ Pn-4; ²om Pn-4, ...Vt-pal; ³къ нѣмоу As, Pc-27, ...Vt-pal; ⁴како Ab(n)-8, ...Vt-pal; ⁵во Pc-26, om Pn-4, ...Vt-pal; add ты р оубо As, Os, Pt, Vl, Je, Es, Ab(n)-8, KM-33, KM-512, Pc-26, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, ~ а да Pc-27, ...Vt-pal; ⁶сѣтвориши tylko w Mk, KM-33, ~ р знаменіе Pt, створи A-49, ~ р знаменіе BN-496, твориши As, Os, Vl, Es, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, Vc, SA-2, Pc-26, Zg-16, KM(f)-868, ~ р знаменіе Je, KM-512, Pc-27, ...Vt-pal; ⁷~ а ты Es; ⁸...Vt-pal; ⁹вѣроуеъ Vc, видѣвъше Ab(n)-8, ...Vt-pal; ¹⁰om Ab(n)-8, ...Vt-pal; ¹¹вѣроуеъ Pn-4, Pc-26, KM(f)-868, A-49; ¹²add и а чѣто Pt; ¹³твориши Vc; add ты р дѣлаеши Pt.

J 6,31

ѡцѣ наши¹ ѣшѣ² мѣнѣ³ въ поустыни⁴ : ѣкоже⁵ естъ⁶ писано⁷ : хлѣбъ⁸ с небесе⁹ дастъ¹⁰ имъ¹¹ ѣсти¹²

¹и Pn-4, ваши SA-2?, ...Vt-pal; ²...Vt-pal; ³...Vt-pal; ⁴add и оумрѣшѣ р поустыни KM-508; ⁵ѣко KM-512; add и а ѣкоже Ab(n)-8, KM-33; ⁶om Es, ...Vt-pal; ⁷...Vt-pal; ⁸хлѣба Es; ⁹сѣ небесъ KM-508, Vc, сѣ... Vt-pal, небесни Pn-4, SA-2, BN-496, A-49; ¹⁰⁻¹²...Vt-pal.

J 6,32

рѣ¹ же² имъ³ исѣ⁴ : правъ правъ⁵ глѣ⁶ вамъ⁷ : не⁸ моиси⁹ да¹⁰ вамъ¹¹ хлѣбъ¹² с небесе¹³ : нѣ¹⁴ ѡцѣ мои¹⁵ дастъ¹⁶ вамъ¹⁷ хлѣбъ¹⁸ с небесе¹⁹ истинны²⁰

¹глѣ KM-512, ...Vt-pal; add и а рѣ Vc, KM-33?, SA-2, ...Vt-pal?; ²оубо Zg-16^{super}, KM(f)-868, om Je, Pn-4, KM-508, Vc, SA-2, KM-512, BN-496, ...Vt-pal; ³...Vt-pal; ⁴...Vt-pal; ⁵правъ правъ tylko w Mk i Je, право право KM-512, Pc-26, аминь Pt, Vc, om KM-508, ...Vt-pal, rell аминь аминь; ⁶глѣ Es, om KM-508, ...Vt-pal; ⁷om KM-508, ...Vt-pal; ⁸om Pc-27, ...Vt-pal; ⁹om Pc-27, ...Vt-pal; add ли р моиси Je, ...Vt-pal?; ¹⁰om Pc-27, ...Vt-pal; ¹¹om Pt, Pn-4, Pc-27, ...Vt-pal; ¹²хлѣба Es, om Pc-27, ...Vt-pal; add истинныи р хлѣбъ Pt, ...Vt-pal?; ¹³сѣ небесъ Ab(n)-8, KM-508, KM-512, Pc-26, ѡ небсе BN-496, небни Je, Pn-4, SA-2, A-49, om Pc-27, ...Vt-pal; ¹⁴om Ab(n)-8, Pc-27, A-49, ...Vt-pal; ¹⁵om Pc-27, ...Vt-pal; ¹⁶даеъ Os, Pc-26, KM(f)-868, om KM-508, Pc-27; ¹⁷om KM-508, Pc-27; add мои дастъ ва in ва-мъ Je; ¹⁸хлѣба Je, Es, Ab(n)-8, SA-2, KM-512, Zg-16, KM(f)-868, om KM-508; add небнаго р хлѣбъ Ab(n)-8, SA-2; ¹⁹сѣ небесъ Ab(n)-8, KM-33, KM-512, BN-496, A-49, небни Pn-4, om KM-508, SA-2, Pc-26, ...Vt-pal; ²⁰истинныи tylko w Mk i BN-496 na końcu wersetu, ~ а сѣ As, Os, Pt, Vl, KM-508, Vc, KM-33, Pc-27, Pc-26, A-49, истиннааго ~ а сѣ Je, Es, Ab(n)-8, KM-512, Zg-16, KM(f)-868, и...ны... ~ а сѣ Vt-pal, om Pn-4, SA-2.

І 6,33

хлѣбъ¹ бжїи² єсть³ сходаи⁴ с⁵ нѣбсе⁶ : и⁷ животъ⁸ даи⁹ всемоу¹⁰ миру¹⁰

¹х... Vt-pal, хлѣ Pn-4, om Vl, Ab(n)-8, Pc-26; add бо р хлѣбъ As, Os, Pt, Je, Pn-4, Pc-27, BN-496, Zg-16, KM(f)-868, A-49, ...Vt-pal; ²бжїе KM-512, om Vl, Ab(n)-8, Pc-26, ...Vt-pal; ³om Vl, Ab(n)-8, KM-508, Pc-26, ...Vt-pal; ⁴сзхода KM-508, KM-512, ..хо... Vt-pal, om Vl, Ab(n)-8; ⁵om Vl, Ab(n)-8, ...Vt-pal; ⁶не-весеъ KM-508, Vc, KM-33, SA-2, KM-512, Pc-26, BN-496, A-49, om Vl, Ab(n)-8, ...Vt-pal; ⁷om Vl, Pn-4, Ab(n)-8, BN-496, ...Vt-pal; ⁸add вѣчнии р животъ Vl, Pn-4, SA-2; ⁹даи^т tylko w Mk ~ р животъ, ~ а животъ Pt, Es, Je, Pn-4, Ab(n)-8, KM-508, SA-2, KM-512, Pc-27, BN-496, A-49, даи^т ~ а животъ As, Os, Vl, KM-33, Zg-16, KM(f)-868, Vc, даи^т ~ а животъ Pc-26, ...Vt-pal; ¹⁰~ а животъ Pn-4, SA-2, миру Je, Ab(n)-8, Vc, KM-33, KM-512, Pc-27, Zg-16, KM(f)-868, A-49, мирови Vl.

Рыкопа на сродѣ трзечего тыгодня
по свѣцїе Змартwychwстанїа Па̃нського (І 6,35...)

Incipit

Рѣ гѣ¹ къ² вѣровавшимъ³ к нѣмоу⁴ юдеомъ⁵

¹р... Vt-pal; ²om Vc, Pc-27, ...Vt-pal; ³пришедъшимъ KM-508, Vc, KM-512, Zg-16, KM(f)-868, ..р... Vt-pal; ⁴въ нь Vl, ...Vt-pal; ⁵... Vt-pal.

І 6,35

азъ¹ єсмь² хлѣбъ животны³ : грѣды⁴ по мнѣ⁵ · не имать⁶ възалкати са⁷ : и⁸ вѣроуѣи⁹ въ ма¹⁰ не имать¹¹ възж[дати са¹² никогдаже]

¹...Vt-pal; ²снь lub и съ BN-496, ...Vt-pal; ³животъ вѣчнии KM-508, ...Vt-pal; ⁴гр... Vt-pal; ⁵по мнѣ tylko w Mk i Ab(n)-8, ...Vt-pal, tell къ мнѣ; ⁶...Vt-pal; add и а не имать Vc, ...Vt-pal?; ⁷~ въздадати са BN-496; add николиже р възалкати са A-49; add нь рѣхъ вамъ р николиже (І 6,36) A-49 (tekst później wytarty); ⁸om Pt, Es, Pn-4, KM-508, Vc, SA-2, KM-512, Pc-27, BN-496, ...Vt-pal; ⁹вѣроуѣа KM-33, Vc, ...у.. Vt-pal, om Es, KM-508; ¹⁰om Es, KM-508, ...Vt-pal; ¹¹om Es, KM-508, ...Vt-pal; ¹²om Es, KM-508.

BIBLIOGRAFIA

Źródła rękopiśmienne

- A-49 Ewangeliarz-apostoł paschalno-niedzielny ze służebnikiem, Archiwum Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii, nr. 49, kon. XVI w., 285 f.
- Ab(n)-8 Ewangeliarz, Archiwum Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii, nr. 8; XIV w.; 6 f.
- As Głagolicki kodeks Assemaniego, Biblioteka Watykańska, Slav. 3, XI w., III+158 f.; Ed.: Kurz 1955.
- BN-496 Apostoł-ewangeliarz, Serbska Biblioteka Narodowa w Belgradzie, nr 496, II ćwierć XV w., 314 f. (karty 10-324).
- Es Ewangeliarz Euzebiusza, Rosyjska Państwowa Biblioteka w Moskwie, f. 178 (Sobr. Muzejnoe), № 3168, 1283 (1282?) rok, 140 f.; Ed.: Nimčuk 2001.
- Je Ewangeliarz, Biblioteka Prawosławnego Patriarchatu Jerozolimskiego, sl. 19, poł. XIII w.; 199 f.
- KM-33 Ewangeliarz, Narodowa Biblioteka im. św. Cyryla i Metodego w Sofii, nr. 33 (579), I poł. XIV w., 22 f.
- KM-508 Ewangeliarz-apostoł, Narodowa Biblioteka im. Św. Cyryla i Metodego w Sofii, nr. 508 (151), pocz. XIV w.; 144 f.
- KM-512 Apostoł-ewangeliarz ze służebnikiem, Narodowa Biblioteka im. św. Cyryla i Metodego w Sofii, XV w., 311 f. (f. 36-303).
- KM(f)-868 Ewangeliarz, Narodowa Biblioteka im. św. Cyryla i Metodego w Sofii, nr. 868, kon. XVI w., 37 f.
- Mu Ewangeliarz, Państwowe Muzeum Historyczne w Moskwie, Muz. 3178 (139 f.) oraz Uwarowa 289 (16 f.), XIII w., 155 f.
- Os Ewangeliarz Ostromira, Państwowa Biblioteka Publiczna im. M. E. Saltykova-Ščedrina w Sankt Petersburgu, F.p.I.5, 1056-1057 r., 294 f.; Ed.: *Ostromirovo evangelie* 1056-57.
- Pc-26 Apostoł-ewangeliarz, Monaster Pećka Patriarsza w Peciu, nr 26, 2 ćwierć XV w., 305 f.
- Pc-27 Apostoł-ewangeliarz, Monaster Pećka Patriarsza w Peciu, nr 27, 1451 rok, 311 f.
- Pn-4 Lekcjonarz apostoła (karty 1-77v) i ewangeliarza (karty 78-202), klasztor św. Pantelejmona, św. Góra Atos, Slav. 4; kon. XIII – pocz. XIV w.; 202 f.
- Pt Ewangeliarz, Klasztor Putna w Rumunii, XIII w., 146 f. Ed.: Kałuźniacki 1888.
- RI-13 Ewangeliarz Ryński A, Klasztor Ryński w Bułgarii, Nr. 1/13; pocz. XIII w., 102 f.
- SA-2 Apostoł-ewangeliarz, Archiwum Serbskiej Akademii Nauk i Sztuki w Belgradzie, n. 2, 1366/1371, 191 f.
- Ty(p)-14 Fragment ewangeliarza znajdujący się na początku Księgi Sawy, Rosyjskie Państwowe Archiwum Akt Dawnych w Moskwie, f. 381 № 14, kon. XIII w., 24 f. (Ty(p)-14: f. 1-24). Ed.: Knjazevszkaja, Korobenko, Dogramadźiewa 1999.

- Vc Ewangeliarz Wraczanski, Narodowa Biblioteka im. św. Cyryla i Metodego w Sofii, Nr. 19 (199), I poł. XIV w., 201 f. Ed.: Conev 1914.
- Vl Ewangeliarz Weleski, Narodowa Biblioteka im. św. Cyryla i Metodego w Sofii, nr. 18 (273), poł. XIII w.; 31 f.
- Vt-pal Watykański palimpsest, Biblioteka Watykańska, Gr. 2502; X(?)/XI w., 99 f.; Ed.: Krăstănov, Totomanova, Dobrev 1996.
- Zg-16 Apostoł-ewangeliarz, Klasztor Zografski na św. Górze Atos, nr 16 (stara sygnatura I. B. 5), pocz. XVI w., 175 f.

Publikacje

- Alekseev A. A.
1988 "Zadači naučnogo izdanija slavjanskih i russkich istočnikov XI-XVI vv.", *Voprosy Jazykoznanija* 4, 26-36.
- 1988b "Celi i metody tekstologičeskogo issledovanija lingvističeskich istočnikov XI-XVII vv." In: Ju. N. Karaulov (ed.), *Rusistika segodnja. Jazyk: Sistema i ee funkcionirovanie*, 188-209, Moskva.
- Bogdanović D.
1982 *Inventar ćirilskih rukopisa u Jugoslaviji (XI-XVII veka)* (Zbornik za Istoriju, Jezik i književnost Srpskog Naroda, I. Odeljenje, knj. XXXI). Beograd.
- Buck H. M.
1958 *The Johannine Lessons in the Greek Gospel Lectionary* (Studies in the Lectionary Text of the Greek New Testament, Vol. II, n. 4). Chicago.
- Colwell E. C., Riddle D. W.
1933 *Prolegomena to the Study of the Lectionary Text of the Gospels* (Studies in The Lectionary Text of the Greek New Testament, Vol. I). Chicago.
- Conev B.
1912 "Kirilski rākopisi i staropečatni knigi v Zagreb", *Sbornik na Bālgarskata Akademija na Naukite* kn. 1, 1-45. Sofija.
- 1914 *Vračansko evangelie. Srednobālgarski pametnik ot XIII vek* (Bālgarski stari-ni, kn. 4). Sofija.
- Despodova V., Slaveva L.
1988 *Makedonski srednovekovni rakopisi*, t. I. Prilep.
- Dolezal M. L.
1996 "The Elusive Quest for the "Real Thing": The Chicago Lectionary Project Thirty Years On", *Gesta* XXXV/2, 128-141.
- Dogramadžieva E.
1993 "Sāstav na slavjanskite rākopisi četveroangelija", *Palaeobulgarica* XVII 2, 3-21.
- 2000 "Sinaksarnite četiva v rannite slavjanski Evangelski rākopisi", *Paleobulgari-ca* XXIV 1, 3-40.
- Durković-Jakšić Lj.
1970 *Najstarija biblioteka u Beogradu*. Beograd: Glasnik SLSPC.

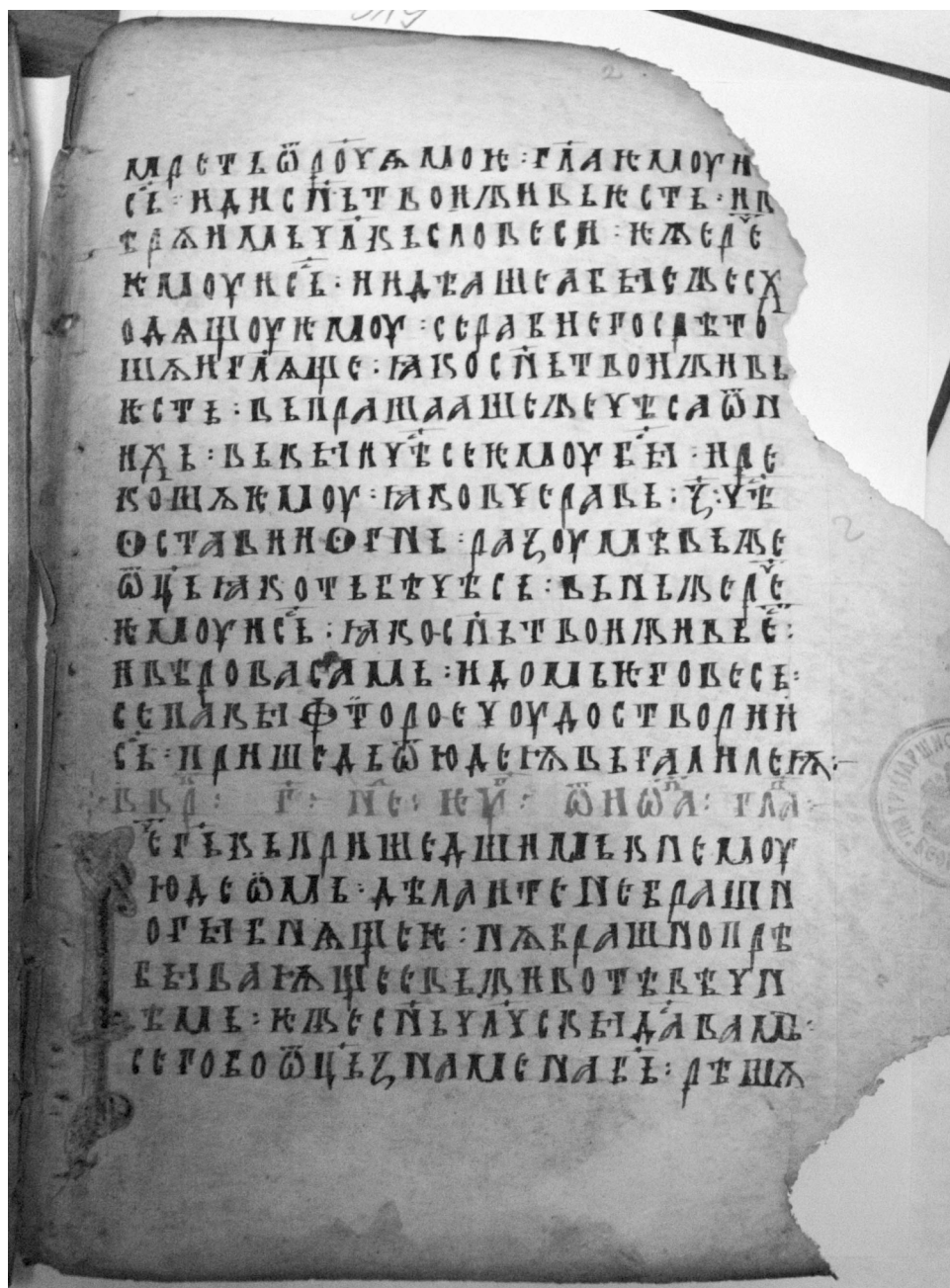
Evangelie ot Ioanna

- 1998 *Evangelie ot Ioanna v slavjanskoj tradicii*. Izdanie podgotovili: A. A. Alekseev, A. A. Pičchadze, M. B. Babickaja, I. V. Azarova, E. L. Alekseeva, E. L. Vaneeva, A. M. Pentkovskij, V. A. Romodanovskaja, T. V. Tkačeva. S.-Peterburg: Rossijskoe Biblejskoe Obščestvo.
- Garzaniti M.
2001 *Die altslavische Version der Evangelien: Forschungsgeschichte und zeitgenössische Forschung* (Bausteine zur slavischen Philologie und Kulturgeschichte, Neue Folge, Reihe A: Slavistische Forschungen, Bd. 33). Köln-Weimar-Wien: Böhlau.
- Greek New Testament*
1994 *The Greek New Testament*, 4th revised, (eds.) B. Aland, K. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini, B. M. Metzger. Stuttgart.
- Gregory C. R.
1909 *Textkritik des Neuen Testamentes*. Leipzig.
- Illingworth A. S.
1957 *The Text of Luke in the Menologion of the Greek Lectionary* (A Dissertation Submitted to the Faculty of the Division of the humanities in Candidacy for the Degree of Doctor of Philosophy, Department of New Testament and Early Christian Literature). Chicago: The University of Chicago.
- Kalužniacki Ae.
1888 *Evangeliarium Putnanum* (Monumenta linguae palaeoslovenicae collecta et in lucem edita, T. 1). Vindobonae et Tschene.
- Kiprian (Kern) archim.
1999 *Liturgika, gimnografija i eortologija* (Bogoslovskaja Biblioteka, kn. 5). Moskva.
- Knjazevskaia O. A., Korobenko L. P., Dogramadžieva E. P.
1999 *Savvina Kniga. Drevneslavjanskaja rukopis' XI, XI-XII I konca XIII veka*. Moskva: Indrik.
- Krăstănov T.
1995 "Voskresnoe (prazdničnoe) Apostol-Evangelie – maloizvestnyj drevnebolgarskij pamjatnik kirillo-mefodievskoj epochi?", *Slavjanovedenie* 2, 65-70.
- Krăstănov T., Totomanova A.-M., Dobrev I.
1996 *Vatikansko evangelie: Starobălgarski kirilski aprakos ot X v. v palimpsesten kodeks Vat. Gr. 2502*. Sofija.
- Kurz J.
1955 *Evangeliarum Assemani, Codex Vaticanus 3. Slavicus Glagoliticus*, T. II. Praha.
- Logačev K. I.
1982 "Problema kritičeskogo izdanija pervogo pis'mennogo pamjatnika kirillo-mefodievskoj tradicii", *Sovetskoe Slavjanovedenie* 5, 66-73.
- Lunt H. G.
1982 "On the Old Church Slavonic Codex Assemanianus", *Makedonski jazik XXXII-XXXIII* (Posveteno na akademik Blaže Koneski na povod na 60-godišninata), 405-416.

- 1986 "On Old Church Slavonic Gospel Texts", *Byzantinobulgarica* VIII, 112-121 .
- Metzger B. M.
1945 "The Caesarean Text", *Journal of Biblical Literature* LXIX, 457-489.
1972 "Greek Lectionaries and a Critical Edition of the Greek New Testament", *Arbeiten zur Neutestamentlichen Textforschung* V, 479-497. Berlin-New York.
- Mošin, V.
1954 *Makedonsko evangelie na pop Jovana* (Stari tekstovi, t. 1). Skopje.
- 1955 *Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije*, I (*Opis*), II (*Reprodukcije*). Zagreb.
- Moszyński L.
1998 "Jaki apostoł-aprakos przetłumaczyli i zredagowali Nauczyciele Słowian, Konstanty i Metody przed wyjazdem na Morawy", *Z polskich studiów slawistycznych, seria 9, Językoznastwo*, 203-211. Warszawa.
- Naumow A.
1996 *Wiara i historia. Z dziejów literatury cerkiewno-słowiańskiej na ziemiach polsko-litewskich* (Krakowsko-Wileńskie Studia Slawistyczne, T. 1). Kraków.
- Nedeljković O.
1970 "Redakcije staroslovenskog jevanđelja i staroslovenska sinonimika". In: *Kiril Solunski* (Simpozium 1100-godišnjina od smrtta na Kiril Solunski, 23-25 maj 1969), knj. 2, 269-280. Skopje-Štip.
- Neuheuser H. P.
1992 "Typologie und Terminologie liturgischer Bücher", *Bibliothek: Forschung und Praxis*, 16/1, 45-65.
- Nimčuk V. V.
2001 *Evsevieve Evangelie 1283 roku. Naukove vidannija Pam'jati Ukraïns'koj movi XIII st.* (Serija kanoničnoj literatury). Kyïv.
- Novum Testamentum Graece*
1998 *Novum Testamentum Graece*, 27-th, (eds.) B. Aland, K. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini, B. M. Metzger. Stuttgart.
- Ostapczuk J.
2007a "Projekt badawczy tekstu staro-cerkiewno-słowiańskiego ewangeliarza krótkiego", *Slavistica Vilnensis, Kalbotyra* [w druku].
2007b "Niezidentyfikowane cerkiewnosłowiańskie rękopisy Ewangelii ze zbiorów Biblioteki Patriarszej w Belgradzie", *Rocznik Teologiczny ChAT* XLIX, Zeszyt 1-2, 53-69.
- Ostromirovo Evangelie*
1988 *Ostromirovo Evangelie 1056-57*. Faksimil'noe vosproizvedenie pamjatnika. Moskva-Leningrad.
- Pellet D.C.
1954 *The Holy Week Lections in the Greek Gospel Lectionary* (A Dissertation Submitted to the Faculty of the Divinity School in Candidacy for the degree of Doctor of Philosophy). Chicago: The University of Chicago.

- Ružičić N. ep.
1990 "Stari srpski rukopisi u knjižnici Jugoslovenske Akademije u Zagrebu", *Spomenik SKA XXXVIII*, deo 2, 129-153.
- Specht W. F.
1955 *The Saturday and Sunday Lessons from Matthew in the Greek Lectionary* (A Dissertation Submitted to The Faculty of the Division of the Humanities in Candidacy for the Degree of Doctor of Philosophy, Department of New Testament and Early Christian Literature). Chicago: The University of Chicago.
- Temčin S. Ju.
1991 "Distribucija glagol'nych raznočtenij v drevnejšich slavjanskich spiskach evangelija i ob'em pervonačal'nogo perevoda". In: G. A. Chaburgaev, A. Bartošević, *Issledovanija po glagolu v slavjanskich jazykach. Istorija slavjanskogo glagola*, 9-41. Moskva.
- 1997 "Istorija formirovanija kratkoaprakosnogo Evangelija: popytko obobščeniya", *Slavia LXVI*, 21-34.
- 1998a "Paschal'no-voskresenskij aprakos – neizvestnyj strukturnyj tip slavjanskogo služebnogo Evangelija", *Učenyje zapiski Rossijskogo pravoslavnogo universiteta ap. Ioanna Bogoslova* vyp. 4, 61-79. Moskva.
- 1998b "Tekstologičeskaja sem'ja Mstislavova evangelija: novye dannye o gruppirovke drevnerusskich spiskov polnogo aprakosa", *Slavistica Vilnensis, Kalbotyra* 47(2), 133-233.
- 1999 "Čto predstavljajet soboj pervaja slavjanskaja kniga, perevedennaja s grečeskago Kirillom i Mefodijem", *Byzantinoslavica* 60/1, 114-154.
- 2001 "Stolpnyj aprakos – ešče odin neizvestnyj strukturnyj tip slavjanskogo Evangelija (po rukopisjam XIII-XVI vekov)". In: G. Barankova (ed.), *Biblija v duhovnoj žizni, istorii i kul'ture Rossii i pravoslavnogo slavjanskogo mira: k 500-letiju Gennadijevskoj Biblii. Sbornik materialov meždunarodnoj konferencii* (Moskva 21-21 sentjabrja 1999 g.), 127-159. Moskva.
- Turilov A. A., Moškova L. V.
1999 *Slavjanskije rukopisi Afonskich obitelej*. Thessaloniki.
- Vajs J.
1927 *Evangelium Sv. Marka, A jeho poměr k řecke předložé* (Kritické Studie Staroslovanského Textu Biblického, Č. I.). Praha.
- Wikgren A. P.
1963 "Chicago Studies in the Greek Lectionary of the New Testament". In: J. N. Birdsall, R. W. Thomson (eds), *Biblical and Patristic Studies in Memory of Robert Pierce Casey*, 91-121. New York: Herder.
- Živković J.
2005 "Biblioteka srpske patrijaršije", *Glasnik NBS* 1, 175-190.
- Žukovskaja L. P.
1968 "Tipologija rukopisej drevnerusskogo polnogo aprakosa XI-XIV vv. v svjazi s lingvističeskim izučeniem ich". In: V. V. Vinogradov (ed.), *Pamjatniki drevnerusskoj pis'mennosti: jazyk i tekstologija*, 199-332. Moskva: Nauka.

- 1973 “Slavjano-russkie evangelija XI-XIV vv.”. In: L. P. Žukovskaja (ed.), *Metodi-českoe posobie po opisaniu slavjano-russkich rukopisej dlja Svodnogo kataloga rukopisej chranjaščichsja v SSSR*, 356-389, Moskva.
- 1974 “Svjaz’ izučenija izobrazitel’nych sredstv i tekstologii pamjatnika”. In: O. I. Podobedova (ed.), *Drevnerusskoe Iskusstvo: Rukopisnaja kniga*, sb. 2, 58-69. Moskva: Nauka.
- 1976 *Tekstologija i jazyk drevnejšich slavjanskich pamjatnikov*. Moskva: Nauka.

Karta 2 recto Ewangeliarza Macedońskiego Patriarszej Biblioteki w Belgradzie (nr 316)